

Pojmovnik

663

Razvojni viri – sklop pozitivnih vrednot, izkušenj, kompetenc, odnosov in kontekstov, ki jim mladostniki_ce pripadajo ter vplivajo na njihov razvoj, pri čemer je treba upoštevati razvijajočega_o posameznika_co, njegove oz. njene kontekste ter interakcijo med njimi. Delijo se na notranje in zunanje vire.

Notranji viri – spretnosti in kompetence mladostnic_kov, ki se delijo v štiri kategorije: zavezanost učenju, pozitivne vrednote, socialne kompetence in pozitivna identiteta.

Zunanji viri – značilnosti okolja, konteksta in odnosov, v katere so mladostniki_ce vključeni in se delijo v štiri kategorije: podpora, opolnomočenje, meje in pričakovanja, konstruktivna raba časa.

Zavezanost učenju – mladostnikova_čina želja po učenju novih idej ali spretnosti ter uživanje v tem; vključuje: motivacijo za doseganje učnih uspehov, šolsko zavzetost, opravljanje domače naloge, povezanost s šolo, branje za užitek.

Pozitivne vrednote – razvoj mladostnikovih_činih vrednot, ki jih vodijo pri njihovih odločitvah, kot so skrb, enakost in socialna pravičnost, integriteta, poštenost, odgovornost, samonadzor.

Socialne kompetence – vključujejo načrtovanje in odločanje, medosebne kompetence, kulturne kompetence, psihološko odpornost in učinkovito reševanje konfliktov.

Pozitivna identiteta – občutek moči, vrednosti in smisla življenja, kar zajema samospoštovanje in pozitivno mnenje o osebni prihodnosti.

Podpora – izkušnja podpore, skrbi in ljubezni s strani družine, prijateljev, sosedov ter širših organizacij in institucij, ki mladostnikom_cam nudijo pozitivna in podporna okolja.

Opolnomočenje – mladostnikovo_čino zaupanje v sposobnost povezovanja z drugimi in občutek, da lahko pomembno prispevajo k skupnosti. Sestavljajo ga: vrednote skupnosti (skupnosti, ki vključujejo posameznike_ce in ki verjamejo, da imajo mladi sposobnost spreminjanja in rasti), pomoč drugim (omogočanje aktivne udeležbe v skupnosti) in varnost mladostnic_kov (pomemben je občutek varnosti v okolju).

Meje in pričakovanja – jasna sporočila, kaj se od mladostnic_kov pričakuje in katere aktivnosti oziroma vedenja so zanje dovoljena, zato meje in pričakovanja zajemajo meje znotraj družine, meje znotraj šole, meje znotraj sosesk, odrasle vzornike_ce, visoka pričakovanja ter pozitivni vpliv vrstnic_kov.

664

Konstruktivna raba časa – konstruktivne priložnosti za rast skozi ustvarjalne dejavnosti, mladinske programe, sodelovanje v skupnostih ter kakovosten čas preživeti doma in v skupnosti.

Kazalniki pozitivnega razvoja mladih – pet sklopov (kompetentnost, samozavest, skrb, povezanost in karakter), katerih prisotnost opredeljuje pojavnost pozitivnega razvoja mladih.

Kompetentnost – pozitivno mnenje o svojih dejanjih na specifičnih področjih, ki vključujejo oceno lastne kompetentnosti na socialnem, učnem, kognitivnem in športnem področju.

Samozavest – notranji občutek pozitivnega samovrednotenja in samoučinkovitosti.

Karakter – posedovanje etičnih standardov vedenja, ki je skladno z družbenimi in kulturnimi normami.

Povezanost – preplet pozitivnih vzajemnih odnosov posameznika_ce z njegovimi oz. njenimi pomembnimi drugimi, institucijami ter skupnostmi.

Skrb – empatija in sočustvovanje z drugimi.

Prispevanje – delati v dobro sebe, družine, skupnosti in družbe.

Medvrstniško nasilje – pojav, kjer gre za namerno, ponavljajočo se uporabo telesnega, besednega, odnosnega ali spletnega nasilja nad vrstnikom_co, ki vključuje neravnovesje moči med tistim_o, ki nasilje izvaja, in tistim, ki ga doživlja. Nasilno vedenje se nanaša na izvajanje medvrstniškega nasilja, viktimizacija pa na doživljanje medvrstniškega nasilja.

Empatija – vključuje spoznavne (npr. prevzemanje perspektive drugega) in čustvene komponente (občutenje čustva drugega ob prepoznavi, da vir čustvovanja ni lasten).

Čuječnost – proces odprte, raziskujoče in zavedajoče se prisotnosti v trenutni izkušnji.

Anksioznost – čustven, vedenjski, kognitivni in fiziološki odziv na zaznano grožnjo v zunanjem ali notranjem okolju.

COVID-19 anksioznost – anksioznost, povezana s strahom pred okužbo in posledicami širjenja epidemije ter z epidemijo COVID-19 povezanih ukrepov.

665

Prehod – prehod iz osnovnošolskega v srednješolsko izobraževanje.

Različnost – dojetje učencev_k/dijakov_inj o tem, v kolikšni meri so različne kulture, lastne učencem_kam/dijakom_injam, priznane ter cenjene na šoli.

Migrantsko ozadje – lastnost posameznika_ce, ki ima priseljsko izkušnjo in/ali imajo priseljsko izkušnjo eden ali oba njegova oz. njena starša.

Migranti_ke prve generacije – osebe, rojene izven države sprejema, katerih starši so tudi rojeni izven države sprejema.

Migranti_ke druge generacije – osebe, rojene v državi sprejema, vendar pa sta eden ali oba njihova starša rojena izven države sprejema.

Priseljski paradoks – pojav, kjer migranti_ke izkazujejo višjo stopnjo adaptacije v primerjavi z večinsko populacijo.

Migracijska/selitvena morbidnost – pojav, kjer migranti_ke izkazujejo nižjo stopnjo adaptacije v primerjavi z večinsko populacijo.

Večjezičnost – znanje več jezikov ali soobstoj več jezikov v družbi.

Večjezično izobraževanje – spodbujanje učenja različnih jezikov v izobraževalnih programih in razvijanje občutljivosti o prisotnosti različnih jezikov v izobra-

ževalnem okolju, ki vključuje tako jezike, ki so del izobraževalnega programa, kot tudi vse (prve) jezike, ki se govorijo v nekem izobraževalnem okolju.

Raznojezičnost – celovit posameznikov_čin jezikovni repertoar, ki ga sestavljajo vsi jeziki (ali drobcji jezikov), s katerimi je posameznik_ca v svojem življenju prišel v stik in jih zna uporabljati v komunikacijski situaciji ne glede na raven znanja.

Raznojezični pristopi – didaktični pristopi, ki temeljijo na večjezični izobraževalni paradigmi in niso nujno vezani na jezikovni pouk. Učitelj_ica/profesor_ica jih uporablja za razvijanje raznojezičnih zmožnosti pri učencih_kah/dijakih_njah/študentih_kah, s čimer lahko dosega boljše rezultate na področju usvajanja znanja in aktivnega učenja ter uresničuje načela inkluzivnega izobraževanja.